

KULTURA

REVIJO MLADIH SLOVENSkih ORGLAVCEV, ŽE 22. PO VRSTI, JE ORGANIZIRALO SLOVENSKO ORGELSKO DRUŠTVO./ZALA AŽBE IN LUKA POSAVEC

Orgle niso muzejski eksponat

Ljubljanske stolne orgle za prihodnje rodove

Ljubljanska stolnica svetega Nikolaja ni le versko središče nadškofije. Je kulturni spomenik širšega pomena in neprecenljive vrednosti. V njem se že stoletja prepletata umetnost in molitev. Manj znano je, da so v stolnici vseskozi lahko prisluhnili več orglam hkrati. Tako imamo danes poleg Milavčevih orgel na glavnem koru nad prižnico inštrument v slogu češkega baroka, nad južnimi vrati pa orgle v beneškem baročnem slogu.

Sinergija različnih orgelskih slogov

Zanimivo je tudi, da se je prav v središču Ljubljane spletla sinergija različnih orgelskih slogov. Na glavnem koru so se skozi zgodovino izmenjevala glasbila orglarskih mojstrov češke (Janeček 1734), beneške (Križman 1762), bavarske (Eißl-Kučera 1781) in sasko (Kunath 1830) tradicije, dokler ni leta 1911 ljubljanski mojster Ivan Milavec postavil sedanjih orgel z romantičnim navdihom slovenskega ceciljanstva. Zob časa in intenzivna uporaba seveda stvarem ne prizanašata. Zato so predvsem nad sto let stare Milavčeve orgle nujno potrebne celovite obnove. Projekt, ki trenutno zaposluje strokovno in cerkveno javnost, pa ni zgolj tehnični poseg, temveč globoko premišljeno dejanje ohranjanja dediščine in predvsem pogleda v prihodnost.

Zvočni interpret Božje besede

Temeljni cilj obnove orgel v ljubljanski stolnici je dvojen: po eni strani gre za strogo restavratorsko zavezo, po drugi pa za razvojno vizijo. Orgle niso muzejski eksponat, temveč

instrument, ki mora služiti svojemu namenu. Njihova vloga pri bogoslužju je nezamenljiva; vendar niso le spremljiva, temveč interpret Božje besede skozi zvok. Stolno petje bo tako dobilo obnovljenega partnerja, ki bo avtentično in odlično podpiral njihova prizadevanja, hkrati pa nudil dovolj barvnih možnosti za interpretacijo različnih glasbenih slogov, tudi koncertov za širšo javnost. Škofove maše bodo končno spet dobile sijaj, kakršnega je ob novih Milavčevih orglah doživljal škof Anton Bonaventura Jeglič.

22. Revija mladih slovenskih orglavcev

Posebno področje prenovljenih orgel, ki se mu želimo posvetiti v tem prispevku, je njihov pedagoški pomen. Že zgodovinsko gledano so se ob stolnih orglah vzgajali študentje *Orglarske šole*, ki jo je ljubljansko *Cecilijino društvo* ustanovilo pred 150 leti in po obnovi leta 1971 deluje še danes. Prav v zvezi z vzgojo je *Slovensko orgelsko društvo* zadnjo letošnjo soboto v marcu organiziralo Revijo mladih slovenskih orglavcev. Stolni organist in ravnatelj ljubljanske *Orglarske šole* Gregor Klančič je v pozdravnem nagovoru pomenljivo izpostavil: »Danes je vaš dan, dan, ko se predstavite širšemu občinstvu, vašim kolegom z vseh koncev Slovenije. Vemo, da nas glasba povezuje in orgle so same po sebi zgled te povezanosti. Na tisoče piščali zazveni v skupni

harmoniji in ustvari bogat spekter barv v najširšem obsegu, in to nam poslušalcem z glasbo pripoveduje več stoletij stare zgodbe, ali pa odzvanja utrip sodobnega časa.«

Veliko zanimanje in vsestranski napredek

Predsednico *Slovenskega orgelskega društva* Andrejo Golež Gruden smo ob dogodku izzvali z nekaj konkretnimi vprašanji. O reviji je povedala, da »sodi med društvene prve projekte. Od vsega začetka leta 2001 poteka redno vsako leto, zato je prerasla v tradicionalni dogodek. Danes ni več le koncertni večer, ampak prostor, kjer se srečujejo različne generacije mladih orglavcev, njihovi mentorji in širša strokovna javnost. Program je postal vsebinsko bogatejši, raven izvajanja pa se je opazno dvignila, kar odraža tudi napredek na področju poučevanja. Menjujejo se prizorišča, kar pomeni, da mladi

VZGOJA MLADIH JE KLJUČNA ZA PRIHODNOST ORGELSKHE GLASBE./ZALA AŽBE IN LUKA POSAVEC

glasbeniki spoznavajo različne instrumente in akustike, kar je za orglavce izjemno pomembno. Mislim, da k prepoznavnosti revije največ prispeva prav ta kombinacija pedagoške vrednosti in občutka skupnosti.«

Pomembna veščina: prisluhniti prostoru

Orgelski pedagogi - mnogi so hkrati cerkveni organisti, nekaterim pa lahko prisluhnemo tudi na celovečernih solističnih koncertih - morajo za ustrezno izbiro koncertnih ali revijalnih programov poznati ne le orgle, ampak tudi akustiko prostora. Vedeti morajo, kako se bo neka skladba v prostoru razlivala, torej koliko bo odmeva, koliko polnosti, koliko nians ... Andreja Golež Gruden je ljubljansko stolnico označila za »res nekaj posebnega. Gre za precej bogat prostor, kjer se zvok dolgo zadržuje, kar pomeni, da mora izvajalec igrati zelo premišljeno, z občutkom za frazo in jasnost. To je za mlade nastopajoče izjemna izkušnja, saj jih spodbuja, da poslušajo prostor in se mu prilagajajo, kar je ena ključnih veščin pri igranju orgel. Barve Milavčevih orgel pa so odlična inspiracija.«

Več kot le prenos tehničnega znanja

Izjemen razvojni potencial so Milavčeve orgle dokazale v svojih začetnih desetletjih, ki jih zaznamuje tedanji stolni organist in skladatelj slovenske himne Stanko Premrl. Danes je orgelskih pedagogov dosti več kot v Premrlovih časih, zato ta človeški faktor dobiva novo, bolj raznoliko vlogo. Golež Grudnov vlogo profesorjev oziroma mentorjev postavlja kot ključno pri vzgojnem procesu. »Ne gre zgolj za prenos tehničnega znanja, temveč za celostno oblikovanje mladega glasbenika. Mladi glasbeniki se pogosto soočajo z dvomi in izzivi, zato mentorji s svojo podporo, izkušnjami in zgledom pomembno vplivajo na njihovo vztrajnost in samozavest. Prav oni znajo prepoznati potencial

posameznika in ga usmeriti v pravo smer. Poleg tega imajo mentorji pomembno vlogo pri ustvarjanju širšega glasbenega prostora - spodbujajo sodelovanje, povezujejo učence med seboj ter jih vključujejo v projekte, kot je ta revija. S tem ne prenašajo le znanja, ampak tudi vrednote, kot so odgovornost, predanost in spoštovanje glasbene umetnosti.«

Živost orgelskega gibanja se kaže v številnih pobudah

Slovensko orgelsko društvo te vrednote v družbi spodbuja tudi z drugimi dejavnostmi. Orgelski navdušenci že dobro poznajo *Slovenski orgelski koncertni cikel*, mladi glasbeniki pa vsakoletne orgelske poti, *mojstrske tečaje* in *raznovrstne delavnice* (liturgične, organološke, Orglekids, improvizacijske ...). Predsednica tako jasno sklene: »Naš cilj je, da orgelska umetnost ostane živa, dostopna in privlačna tudi za prihodnje generacije, pri čemer ima prav delo z mladimi osrednjo vlogo.« Upravičeno pričakujemo, da bodo prav obnovljene ljubljanske stolne orgle služile novim generacijam cerkvenih glasbenikov in študentov orgel. Možnost igranja na vrhunskem zgodovinskem

PROJEKT OBNOVE
MILAVČEVIH
ORGEL NI ZGOLJ
TEHNIČNI POSEG,
TEMVEČ GLOBOKO
PREMIŠLJENO
DEJANJE OHRANJANJA
DEDIŠČINE IN
PREDVSEM POGLEDA
V PRIHODNOST.

inštrumentu v katedralnem okolju je namreč ključna za razvoj slovenske organistike in dvig ravnih liturgične glasbe po vseh župnijah, saj praksa cerkvene zgodovine kaže, da se standardi postavljajo prav v matičnih cerkvah.

Da se bo večstoletna zgodba nadaljevala

Projekt obnove stolnih orgel (<https://stolnica.si/home/orgle/>), v katerega stolna župnija pod vodstvom župnika mag. Romana Starca in ob koordinaciji mladega orgelskega strokovnjaka Luka Posavca intenzivno vstopa zadnji dve leti, je plod sodelovanja širokega kroga strokovnjakov. Vključeni so priznani orglarski mojstri, organologi in restavratorji, ki bdijo nad ohranjanjem zgodovinskih materialov, organisti pa sodelujejo z idejami, ki izvirajo iz njihovih praktičnih bogoslužnih izkušenj. Redne seje strokovnih komisij in novinarske konference zagotavljajo transparentnost projekta, kar je ključno tudi za zaupanje darovalcev in širše javnosti, ki projekt finančno in moralno podpirajo. Prepričani smo, da bodo obnovljene orgle prihodnjim rodovom sporočale, da smo v našem času znali orgelsko vzgojo združiti z lepoto, tradicijo in duhovno globino.

JURIJ DOBRAVEC
jurij.dobravec@orgle.si